

Arne Jon Isachsen
Handelshøyskolen BI
6. mai 2003

SEMINAR FOR STORTINGETS FINANSKOMITÉ

Hvilken rolle bør staten ha i å sikre
kapitaltilgangen for norske bedrifter?

- I. Glimt fra et Gardsbruk
- II. Fra et Gardsbruk til et Kongerike
- III. Statens rolle i det norske kapitalmarkedet

I. Glimt fra et Gardsbruk

- Finner gull i fjellet og starter produksjon
- Kalkyle
  - Pris pr. unse (31,1 gram) gull :2400 kr
  - Prod. kost. (inkl. kap. kost.) :1100 kr
  - Renprofitt :1300 kr
- Årlig renprofitt har steget og er nå på 100.000-200.000 kr pr. år

- Samlet renprofitt: 3-4 mill. kr
- Forventet produksjon i 40-60 år
- Produksjonen nær toppen nå
- Familien har samlet opp ”gullpenger” på konto i banken, 700.000 kr
- Verdiskapningen på garden er 1.6 mill. kr pr. år. Vokser med 2-3% pr. år

Noen måter å anvende gullpengene på:

1. Familien øker sitt løpende forbruk
2. Man tar ut mer fritid
  - Kortere arbeidsdager
  - Bestefar i kårstue ved fylte 62 år
  - Lengre ferier
3. Tar det litt mindre stressende i det daglige arbeidet
Veksten i verdiskapningen stagnerer

4. Investere i bedre driftsmidler
  - Ny driftsbygning
  - Bedre skogsbilveier

5. Investere mer i ungene – sender dem til topp utenlandske lærersteder for god utdanning

6. Investere i finanskapital, dvs. setter pengene i banken

7. Låner ut til foretaksomme (og lure?) sambygdinger
tilbud: 10-12% rente om prosjektet går bra.
Pengene tapes om prosjektet ikke er vellykket

8. Bidra til finansiering av fellesgoder i bygda: Ny fotballbane og nytt orgel i kirken
  9. Gi bort til verdig trengende andre steder i landet
-

1 - 3: Bruker pengene nå

4 - 7: Investerer, i håp og forventning om mer penger senere

8 - 9: Gir bort pengene

Vanskelige avveininger. Noen Vurderinger:

- A. Investere i driftsmidler på gården. Forventet avkastning minst like høy som den sikre avkastningen ved å sette pengene i banken. (Med mindre det tillegges egenverdi i å se på en ny, pen driftsbygning eller i å kjøre på sin egen pent opparbeidede skogsbilvei.)
- B. Opptatt av fremtidige generasjoner og investeringer blir viktig:
- Bedre driftsmidler (realinvesteringer)
  - God utdannelser (investering i humankapital)
  - Setter pengene i banken (investerer i finanskapital)
  - Låner ut pengene til sambygdinger (venture kapital)

- C. Bruk av kapitalmarkedet – sette pengene i banken – og kan treffe beslutninger om når man skal bruke pengene atskilt fra når man tjener dem, dvs. når gullet graves ut.

Opptjening og bruk blir altså to atskilte aktiviteter

- D. Avveining bonden og hans familie omsider lander på er denne:
- Setter renprofitten fra gullproduksjonen i banken. Hvert år bruke renteinntektene fra banken. Det betyr 30.000 kr mer i økt forbruk nå (renter av 700.000 kr i banken)

E. Denne regelen fører til at familien om ca. 50 år har 3-4 mill. kr i banken. Det gir en evigvarende årlig renteinntekt på rundt 150.000 kr. Med 2% vekst i gardens ordinære produksjon pr. år, vil verdiskapningen på garden da være på over 4 mill. kr. (mot 1,6 mill. nå)

Men: Med lopper i blodet – og mange gode forslag - blir det spennende å se om den heldige bonden og hans familie klarer å holde frem som de stevner.

II. Fra et Gardsbruk til et Kongerike

Multipliser tallene over opp med en million, erstatt gull med olje, og vi har et bilde av dagens Norge:

	Gardsbruket	Kongeriket
Årlig verdiskapning (BNP):	1,6 mill.	1.600 mrd. kr.
Finanskapital:	700.000 (i bank)	700 mrd. (Oljefond)
Verdi av oljen (for staten) av reservene:	3-4 mill.	3.000-4.000 mrd.

Gardsbruk

- A. Investere i driftsmidler.
Minst like god avkastning
som i bank

- B. Setter pengene i banken og
kan selv bestemme når de
skal brukes

Norge

- A. Realinvesteringer i Norge.
Minst like god avkastning
som ved finansinvesteringer
i utlandet

- B. Setter pengene i utlandet og
kan selv bestemme når de
skal brukes

Gardsbruk

- C. Bruker renteinntektene – sparer resten
- D. Tar ut noe mer i fritid. Trenger derfor bedre skogsbilvei for å komme til tjern for fiske og bading

Norge

- C. Handlingsregelen for finanspolitikken
- D. Tar ut mer i fritid. Trenger fire-felts vei til Larvik og Sarpsborg

Gardsbruk

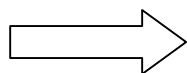
- E. Bør-Børson-talenter kommer til syne: Stormannsgalskap. Samt at ethvert problem lar seg løse med mer penger. Trur eg.

- F. Sml. med nabogarden er vi rikere. Men om rikdommen virker splittende i familien, og skaper ressursløsende konflikter, kan vanlig gardsproduksjon gå ned. Ender opp fattigere, noen tiår frem i tid

Norge

- E. Evnen til å se det sentrale i viktige spm. svekkes. Er verdensmestrer over hele fjøla. Norsk er best. Økte bevilgninger tror man løser det meste.

- F. "Easy money is bad for you. It represents short-run gains that will be paid for in immediate distortions and later regrets." (David Landes i boken: The Wealth and Poverty of Nations)

III. Statens rolle i det norske kapitalmarkedet

- Press for finansiell bistand til mange gode prosjekter fordi staten er så rik
- Hvordan sikre en rettferdig (ingen får urimelige særfordeler) og effektiv (størst mulig sjanse for at gode prosjekter blir tilgodesett) fordelingen av midlene?

Etablere venture fonds med statens penger.
Men la eierskapet gå over til folket.

Mer konkret:

- Alle nordmenn over 18 år får 3.000 kr. investering i venture fonds
- Den enkelte velger selv hvilket fond hun vil sette pengene i
- Eksempler på fonds som disse 9-10 mrd. kr vil finne veien til:
  - Bioteknologi
  - Helseprodukter
  - Regionale fond (Midt-Norge)
  - Aquakultur

- Fondene drives av profesjonelle folk – på linje med andre tilsvarende fond
- Fondene er private
- Ikke anledning til å selge aksjene før etter to år
- Vellykket – og kan gjenta opplegget senere